

Egy ma is időszerű javaslat

Krúdy Gyula hagyatékából

Édesapám, Krúdy Gyula 1918 őszétől 1930 tavaszáig lakott a Margitszigeten. Itt kötötte második házasságát, amelyből születtem. Az esztendő nagy részében madárdalra, rigófüttyre ébredtünk, míg télen érintetlen, szikrázó hótakaró alatt álmodtak a virágok, bokrok, füvek és fák. Valamennyi évszak megejtő és felejthetetlen volt. Édesapám egész

életében leirhatatlan hivatástudattal, szorgalommal dolgozott. A hajnal rendszerint íróasztalánál találta és sokszor még a déli harangzó is. Ez a rendszeres napi munka a titka rendkívüli termékenységének!

Ezekben az években írta, a többi között, Bukfenc, Napraforgó, N. N. egy szerelemgyerek története, Aszszonyságok díja, Az útitárs, Nagy

kópé, Hét bagoly, Őszi versenyek, Pesti nőrabló, Mohács, Aranyidő, Templárius, Utolsó gavallér, Welszi herceg, Mesemondások Jókai Mór-ról című regényeit; a világ talán egyedülálló irodalmi Álmoskönyvét; számtalan novelláját, újságcikkét.

Innét szerkesztette 1919-ben a proletárdiktatúra alatt, Móricz Zsigmonddal együtt, a Néplapot, s írta meg a Kápolnai földosztást, a Havasi kürtöt. Itt volt 1921-ben a Szigeti Séták főszerkesztője. (Erről a nemmindennapi, lírai folyóiratról majd máskor számolok be.)

1926 tavaszán a kertészek munkájuk közben emberi csontokra, jól fejlett lábszárakra, koponyákra, különböző használati tárgyakra, fegyverekre bukkantak. Ennek nyomán tervszerű ásatások kezdődtek, amelyeket apu nagy érdeklődéssel figyelt. Már addig is szenvedélyesen kutatta, magyarázta a Sziget történetét. Ezek az események ihlették a Szent Margit leánya és a Templárius című regényeit – és az alábbi tervét, amelyben egy szigeti múzeum létesítésének szükségességét vetette fel.

A Közmunka Tanács méltóságos Elnökségének,

Budapest.

Alulírott mély tisztelettel kéri a Közmunkák Tanácsát, hogy járuljon hozzá a Szt. Margitszigeti Múzeum létesítéséhez. A Margitsziget egyik legrégibb épületének, a 140 éves régi kas-

télynek egyik erre a célra alkalmas tágas szobájában véleményezném a fölállítandó, állandó jellegű, minden belépőnek ingyenesen rendelkezésére álló múzeumot, amely a Margitsziget 1000 éves múltját tárná az érdeklődők elé.

A Szt. Margitsziget a Közmunka Tanács kezében oly nagymérvű átalakuláson megy keresztül, hogy teljesen megváltozva és újjászületve fog a látogatók rendelkezésére állani; a múzeum őrizné az utódok számára régi képét a birtokomban lévő és a létesülendő múzeum számára szívesen átengedett metszetek, rajzok és fotografiákban.

A Szt. Margitsziget története össze van forrva Árpád-házi királyainkkal: Szt. István, Vak Béla, Szt. Margit, V. István a sziget lakói voltak, emlékeiket gyűjteném és őrizném a múzeumban, különösen IV. Béla királyunkra vonatkozó relikviák érdemelnek figyelmet, nagy királyunk a tatár vész után e szép szigeten fogott hazánk feltámasztásához.

A katolicizmus hazánkban szintén a Margitszigeten ültette a legpompásabb csemetéit. Kolostorok és zárdák épültek az Árpádok alatt a Margitszigeten, amelyekről ma már csak néhány kő és régi rom beszél.

A mai nemzedék szívesen keresi föl a Margitszigetet, bár nem ismeri a múltját, mégis a história szárnyait érzi maga körül árnyas utai alatt. Amit elmulasztottak eddig a sziget merkan-

Riportrajz Krúdy Gyuláról

A ház, amelyben Krúdy Gyula és családja lakott a Margitszigeten 1918—1927-ig. A képen látható, hogy a ház ráépült a középkori kolostorromra. Az épület elpusztult, de a középkori romfal ma is áll. A rajta levő tábla azonban téves: a Margitszigeti Kis Szálló nem volt azonos ezzel az épülettel, hanem a felsőszigeten a mai Nagyszálló közelében állott

till-érzékű bérlői: a Közmunkák Tanácsának kell az ifjúságot és az ide vetődő idegent felvilágosítani.

A tanuló ifjúság, amely mindmáig csak szórakozni jár tanítóival és tanáraival a szigetre, a múzeumban egy óra alatt megismerkedne a legendás századok legendás, hősi, önfeláldozó, szent alakjaival. Kegyelettel és tudással távozna a sziget minden látogatója.

Hányan tudják, hogy Toldi Miklós Piroskája is a Margitszigeten pihen? A Margitsziget őrzi az 1838-iki nagy árvíz emlékeit, amelyet Jókai Mór a Kárpáthy Zoltánban oly festői módon elevenít meg.

Felejtik Arany Jánost.

Felejtik a nagy nádorispánt, aki legszebb éveit a Margitszigeten töltötte.

Az ő emlékeit, relikviáikat és képeket gyűjteném és őrizném a múzeumban, amely egyaránt szolgálná a tudóst, a kutatót, a szórakozni vágyó látogatót, tanítaná az ifjúságot és 1000 éves múltunk dicsőségeiről szólna az idegenekhez.

Más volt a sziget az Árpádok alatt és más a török hódoltság idején. Megint más Szt. Margit apáca-szüzei idején és más a nagy nádor ispán korában.

Könnyen rekonstruálni lehet a szigetet a különböző századokból, okmányok, rajzok, történelmi studiumok alapján bármely korszak Margitszigetét (kellő kicsinyítéssel) meg lehetne konstruálni. Időnként kiállításokat lehetne rendezni különböző margitszigeti századokról, amely kiállítások természetesen ingyenesek volnának. Tanulságos látványossággal szolgálnának a tanulni vágyó ifjúságnak, szórakozásul a nagyközönségnek, aki a drága belépőjegyért legalább ilyenformán kapna valamit.

Ugyancsak a múzeumi terv kapcsán a különböző kiállítások idején élőképekben lehetne bemutatni a Margitsziget régi életét a Feszty körkép mintájára.

Könyvek, metszetek, gyűjtemények egészítenék ki a múzeumi anyagot.

Egy beadvány keretében nem sorolhatom fel mindazon terveimet, amelyek a Margitsziget történelmi múltjának felelevenítésére szolgálnának.

Ha a nagytekintetű Tanács alkalmat adna szóbeli előadásra: nagyon szívesen állanék rendelkezésre.

Az elmondottakkal indoklom röviden, hogy miért tartom szükségesnek a Margitszigeti Múzeum felállítását, amelynek szervezésére és vezetésére ingyenesen vállalkozom.

Saját személyemre vonatkozólag bátor vagyok megemlíteni a Templárius és Szent Margit leányai című regényemet, a Szigeti Sétákat és rövidebb-hosszabb elbeszéléseim csapatát, amelyek mind a Szt. Margitsziget ködös múltját világítják.

A sziget 1000 éves múltjának emlékei, adatai és relikviái mind a birtokomban vannak.

Szt. Margitsziget. 1927 augusztus.

Krúdy Gyula

A szép terv azonban csak terv maradt, mert még ennek az esztendőnek decemberében el kellett költözködnünk a kastélyból, a felsőszigeten levő igazgatósági épületbe. (Ezt is elsöpörte a háború.)

A kastélyt pedig múzeum helyett póló clubnak, póló bárnak alakították át a születési és pénzarisztokrácia számára.

Ezzel véget ért csendes, idillikus, vidékies életünk, s elkezdődött a búcsú imádtott szigetünkötől. Még rövid egy-két év, s lassan minden épület prózai kereskedelmi vállalkozássá vált, a kispénzüeknek távozniok kellett a paradicsomból. Mi Óbudára kényszerültünk.

Vajon nem lehetne-e, korunkban némileg korszerűsítve, megvalósítani Krúdy érdekes ötletét?

*

(A beadványban szereplő 140 éves kastély: tulajdonképpen egykor az öreg nádorispán nyári lakja, villája. A mi időnkben lakóház gyanánt szolgált. A földszinten és emeleten 3-3 bérlakás volt benne. Ma már csak egy többszáz éves romfal és a kastély rekonstruált maradványa található a sziget közepe táján.)